

mácií bola skoncipovaná v línii nesubstanciálnej ontológie. V súvisi s tým sa treba znovu zamyslieť nad vžitým chápaním niektorých základných kategórií, ako sú napríklad hmota, dialektika, materializmus, vzťah. V ich definíciách je veľa nejasného. Na základe Leninovej definície hmoty je napríklad ťažko možné vysvetliť kategóriu vzťah, ktorý je podľa Valehracha ideálnej povahy. Inšpiratívna v tomto smere — ako napokon upozornil — môže byť Helmholtzova teória znakov.

Vystúpenie B. Valehracha vyvolalo repliky akademika Siráckeho a M. Kusého. Ukázalo sa však, že problémy, ktoré nastolil B. Valehrach, presahujú rámec danej diskusie a že bude účelnejšie rozdiskutovať ich pri inej príležitosti.

Diskusiu uzavrel predseda Slovenskej filozofickej spoločnosti Ján Kocka. Ocenil pracovný ráz diskusie a nedogmatický, tvorivý prístup k Leninovmu filozofickému dielu. Leninov prínos vo filozofii sa môže len takto náležite oceniť a ďalej rozvinúť. Zdôraznil, že zavážiť tu nemôže glorifikácia, ale jedine sila argumentov.

V referáte akademika Szántóa i v diskusných vystúpeniach bolo vyslovených veľa nových myšlienok a podnetov. Bolo by škoda nechať ich zapadnúť. Žiadalo by sa, aby sa Slovenská filozofická spoločnosť časom vrátila k niektorým problémom a témam, ktoré sa tu nadhodili, aby sa precíznejšie sformulovali niektoré názory a tak sa vytvoril plastický a adekvátny obraz Lenina ako filozofa.

J. S.

ZALOŽENIE ODBOČKY SLOVENSKEJ FILOZOFICKEJ SPOLOČNOSTI V PREŠOVE

Na základe uznesenia valného zhromaždenia Slovenskej filozofickej spoločnosti pri SAV vytvoril výbor SFS prvú odbočku v Prešove. Ustavujúce zhromaždenie sa konalo 3. októbra 1967. Predseda SFS doc. J. Kocka na ňom prehovoril o poslaní Spoločnosti a o predpokladoch a vyhlídkach súvisiacich s vytvorením odbočky. O tradíciách filozofického myslenia na východnom Slovensku, v Prešove i Košiciach hovoril potom vo svojej prednáške dr. T. Münz. Poukázal na to, že v porovnaní so stavom výskumu prešovskej filozofickej školy je história filozofického myslenia na košickej jezuitskej univerzite prakticky celkom zanedbaná a vlastne ešte len čaká na podrobné spracovanie a zhodnotenie. Jednou z úloh odbočky mal by byť práve výskum tejto histórie, ktorá nemá iba úzko regionálny význam, ale je dôležitou súčasťou komplexných dejín duchovnej kultúry na Slovensku.

Súčasnou situáciou práce v oblasti filozofie na východnom Slovensku a perspektívami odbočky SFS sa zaoberal doc. T. Halečka. Absolútnu väčšinu tých, čo sa špeciálne venujú filozofii, tvoria učitelia filozofie na vysokých školách v Prešove a v Košiciach. Všetci sa v značnej miere angažujú aj vo verejnej, politickej a osvetovej činnosti, čo pre prenikanie filozofie do kultúrneho života východného Slovenska na kvalifikovanej úrovni má iste pozitívny význam, no zároveň priveľmi pohlcuje sily, ktoré by pracovníci vo filozofii vo väčšej miere mali venovať tvorivej práci v samej filozofii. Pre ňu častokrát chýbajú ešte aj ďalšie podmienky a určité stimuly. Práve možnosť a vlastne potreba aktívnej práce na pôde odbočky SFS by mohla byť jedným dôležitým stimulom rozvinutia teoretického ruchu medzi filozofmi v obidvoch spomenutých vysokoskolských centrách. A tak, hoci sa pri rozvíjaní tvorivej atmosféry počíta aj s pomocou prednášateľov z Bratislavy, Prahy a pod., predseda len hlavný dôraz treba od samého

začiatku položiť na vlastnú tvorivú aktivitu prešovských a košických filozofov. Hlavný zmysel vytvorenia odbočky treba podľa doc. Halečku vidieť v tom, že sa ňou utvára priestor pre formovanie a overovanie si vlastných tvorivých zámerov i dosiahnutých výsledkov v oblasti filozofie atď. Prírodzene, aj externá činnosť si musí nájsť miesto v práci členov odbočky, ale nemôže byť primárna. Okrem toho by podľa doc. Halečku odbočka mohla a mala do určitej miery ovplyvňovať napríklad úroveň vyučovania filozofie na stredných školách, rozvíjať interdisciplinárne styky s pracovníkmi v oblasti prírodných a spoločenských vied a podobne.

V bohatej diskusii (doc. Lokaj, doc. Kalist, I. Sýkora, E. Borys a ďalší) našiel názor doc. Halečku o rozvíjaní vlastnej tvorivej aktivity ako hlavnom poslaní odbočky jednomyselný súhlas a vyslovili sa tiež ďalšie konkrétne návrhy na obsah i organizáciu práce odbočky SFS. Na záver zvolili členovia výbor odbočky. Predsedom sa stal doc. Halečka, ďalšími členmi výboru doc. Cirbes, doc. Lokaj a dr. Šarišský.

M. Z.

TRADICE ZWETTLU

Mezinárodní seminář „Setkání Východ-Západ“, věnovaný otázkám evropské filosofie, sešel se letos v malebném prostředí zwettelského kláštera již po čtvrté a zdá se, že se tím stal už trvalou tradicí. Nejen pro pravidelnost, s jakou se opakuje a pro věrnost, kterou mu projevují jeho účastníci, ale i pro myšlenkovou kontinuitu jeho programu. A především, přirozeně, pro obětavou pozornost, kterou mu věnuje jeho duchovní otec i hlavní organizační duch prof. Erich Heintel, ředitel II. Filosofického ústavu Vídeňské university.

Letošní zasedání semináře probíhalo od 12. do 16. září a neslo se v souladu s duchem dosavadních zwettelských setkání v ovzduší naprosté svobody projevu a samozřejmě věrnosti vlastnímu přesvědčení. V letošním roce — po záporných zkušenostech z minulých let — byl poprvé podniknut pokus zúžit základnu názorové konfrontace v zájmu jejího prohloubení a omezit program zasedání rámcem výchozího textu. Volba Kantovy *Kritiky soudnosti* a problému transcendence poskytla překvapivě hluboké a podnětné východisko diskuse, přesahující daleko rámce jejího časového omezení.

V úvodní přednášce se zabýval prof. Heintel filosofickou nosností a aktuálností zvolené tematiky a ukázal, že Kantova specifikace metafysické, transcendentální i praktické difference vytváří přijatelné východisko k diskusi právě proto, že z jejich formálních předpokladů vycházejí v jistém smyslu všechny živé směry evropského filosofického myšlení. Zvláštní aktuálnost přisoudil hledisku transcendentální difference, opravňujícímu kromě jiného i k opodstatněnému zamyšlení nad duchovní souvislostí Marxe s Kantem. Absolutismy moderní vědy dokazují podle jeho přesvědčení stále názorněji, že hraniční význam *noumena* není nijak jednoznačně určen, že může mít náboženský, protináboženský i mimonáboženský smysl, a že tedy může za jistých předpokladů hrát také úlohu korektivu ve vztahu k těm scientistickým krajnostem vědy, v kterých se tato zpronevřuje svým antropocentrickým funkcionálním závazkům. Teprve zavedením transcendentální difference do filosofie učinil vlastně Kant člověka „možným“, protože ho nadal tvořivou svobodou, nestojící mimo „věci o sobě“, ale podílející se na jejich totalitě. Kant také poprvé dal náhodě lidský smysl tím, že obrátil hledisko tradiční metafysiky reflektující náhodu jako případ teleologie a začal problém teleologie zkoumat jako aspekt náhody.